

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя Ніколаєва

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Класичні стилі мислення

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*
Спеціальність – 052 Політологія
Галузі знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Освітньо-професійна програма: ОПП «Політологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 052 – Політологія

2022–2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Класичні стилі мислення». – Одеса:
ОНУ, 2022. – 22 с.

Розробники: Микола ШЕВЧУК – к.і.н., доцент кафедри політології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології ФМВПС
Протокол № 1 від “29” 08 2022 р.
Завідувач кафедри _____ (д.філос.н., проф. Василь ПОПКОВ)

Погоджено із гарантом
ОПП/ОНП _____
_____ (д.п.н., проф. Марія МІЛОВА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) _____
факультету МВПС Протокол № 1 від “30 серпня 2022 р.
Голова НМК _____ (к.п.н., доц. Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № 1 від “28” 08 2023 р.
Завідувач кафедри _____ (д.філос. н., проф. Василь ПОПКОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № _____ від “_____” _____ 202__ р.
Завідувач кафедри _____ (_____)

ЗМІСТ

1.	Опис навчальної дисципліни	4
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3.	Зміст навчальної дисципліни	6
4.	Структура навчальної дисципліни <i>(денна / заочна)</i>	8
5.	Теми практичних занять	9
6-7	Теми семінарських та лабораторних занять	-
8.	Самостійна робота	10
9.	Методи навчання	11
10.	Форми контролю та методи оцінювання Критерії оцінювання результатів навчання	12
11.	Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти	13
12.	Методичне забезпечення	14
13.	Питання для підготовки до підсумкового контролю	14
14.	Рекомендована література до вивчення курсу	15

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 3 ІНДЗ – дослідження та презентація спеціальної теми.	Галузь знань 05 – соціальні та поведінкові науки Спеціальність 052 – політологія Рівень вищої освіти: бакалавр	<u>Дисципліна вільного вибору</u>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	3-й
		<i>Лекції</i>	
		24 – год.	10 – год.
		<i>Практичні заняття</i>	
		24 – год.	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		72 – год.	110 – год.
		у т.ч. ІНДЗ*: - 24 год.	
		Форма підсумкового контролю: іспит	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна включена до переліку основних освітніх компонентів (ВК) освітньо-професійної програми (ОПП) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 – «Політологія».

Метою навчальної дисципліни є опанування здобувачами вищої освіти сутності класичних стилей мислення у політиці шляхом вивчення та інтерпретації політичних текстів, ідентифікації їх стилістики за характерними ознаками політичної мови, що є наявною в сучасних політичних процесах світу.

Завданнями вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти здатності до аналізу структурних моделей політичних стилів мислення, принципів, методів та особливостей сучасних концептуальних підходів у їх дослідженні; порівняльного аналізу концептів та цінностей мислення в рамках реальної політики у контексті історичного розвитку різних країн та регіонів з врахуванням особливостей та характерних рис розвитку державно-політичних, соціально-економічних та культурно-конфесійних систем; формування знань про демократичні стандарти та кращі зразки світової політики.

Предмет навчальної дисципліни – актуальні питання формування та розвитку ідей і практики світової політики.

Пререквізити: Політична історія України; Загальна теорія політики; Теорія політичних партій і політичних систем; Психологія мас.

Постреквізити: Політичні еліти та політичне лідерство; Світова політика Нового та Новітнього часу; Політичні режими сучасності; Міжнародні організації; Міжнародні відносини: теорія та сучасність.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетентностей:

Інтегральних компетентності (ІК)

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальних компетентностей (ЗК):

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальних компетентностей:

СК01. Здатність використовувати категорійно – понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

Результати навчання:

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

PH08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

PH09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

PH10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

PH11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: предметну область застосування політичних стилів мислення в теорії та практиці світової політики; історичні особливості розвитку теорії та практики світової політичної думки; категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат в сфері класичних стилей мислення у світовій політиці; методи аналізу, узагальнення, типологізації систем та технологій стилей мислення, запроваджуваних у глобальній політиці; техніки описання, пояснення й оцінювання політичних текстів в різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

вміти: застосовувати знання змісту класичних ідеологій у процесі їх історичного розвитку у контексті світової політики; аналізувати та оцінювати діяльність політиків; використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки; розуміти та розрізняти внутрішні трансформації стилей мислення; проводити аналогію між подіями світової політики та діями політичних діячів минулого та сучасного часу; професійно виконувати політико-організаційні експертні, дорадчі та консультативні функції на національному та міжнародному рівнях.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1: ЛІБЕРАЛЬНИЙ СТИЛЬ ПОЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ.

ТЕМА 1. СТИЛЬ ПОЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ: ПОНЯТТЯ, ЛОГІКА, ВІДЧУТТЯ.

Мислення як спосіб ідеального оволодіння людиною світом. Міфомислення – ірраціональний спосіб мислення образами. Стиль політичного мислення в межах ідеологічних світоглядів. Ідеологеми та їх сприйняття в індивідуальній та масовій свідомості. Стиль – культурний феномен у політиці. Співвідношення стилю мислення та моралі. Відчуття стилю у образних уявленнях та культурних формах колективної свідомості.

ТЕМА 2. ЛІБЕРАЛІЗМ: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ, ТИПОЛОГІЯ ТА КОНЦЕПЦІЇ.

Визначення поняття лібералізм. Традиція класичного лібералізму. Ліберальні теорії. Типологія лібералів та їх психотипи. Соціальний лібералізм. «Кейнсіанська революція». Ф.Хайєк. Ф.Фукуяма про лібералізм та універсалізацію ліберальної ідеології. Концепція «держави загального благодіяння». Моделі фінансування соціальної політики. Критики лібералізму. Персональні внески класиків ліберальної думки.

ТЕМА 3. ЛІБЕРАЛЬНА ІДЕЯ СВОБОДИ ТА ЇЇ КОНЦЕПЦІЇ. Свобода як вища ідея та абсолютна цінність. Свобода і порядок. Національні формули свободи. Ідея рівності у системі ліберального мислення. Лібералізм прав людини. Права людини – нормативна форма суспільних відносин. Правова рівність як рівна міра свободи для всіх. Правова держава та її інститути і механізми. Дотримання прав людини – вимога до політики. Права людини у політичній боротьбі світоглядних концепцій.

ТЕМА 4. СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ ЛІБЕРАЛЬНОГО МИСЛЕННЯ.

Структурна модель ліберального мислення: індивідуалізм, раціоналізм, релятивізм, плюралізм. Лібералізм та демократія. Соціальна ринкова економіка – основа для вільного індивідуума. Свобода думки – умова для розвитку культури та науки. Свобода дослідження – базис для вільної передачі знань. Розбудова громадянського суспільства – перший етап до демократії.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2: КОНСЕРВАТИВНИЙ СТИЛЬ ПОЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ.

ТЕМА 5. КОНСЕРВАТИЗМ: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ, ТИПОЛОГІЯ ТА КОНЦЕПЦІЇ. Формування консервативної ідеології: Е.Берк, Ж. де Местр. Критика Французької революції консерваторами. Типологія консерватизму. Базові цінності консерватизму: авторитет церкви, сім'ї, школи; культ традицій, національної культури, патріотизму. Пріоритет інтересів держави над інтересами індивіда, скептицизм, історична єдність минулого, сьогодення і майбутнього; поступовість і обережність процесу соціальних змін, визнання природної нерівності людей. Логіка консервативного мислення. Форми консерватизму: політичний, культурний, соціальний, релігійний. Економічна концепція консерватизму. Приватна власність – гарант особистої свободи та соціального порядку. Ринкова конкуренція – головний механізм координації та регуляції суспільного розвитку.

ТЕМА 6. НЕОКОНСЕРВАТИЗМ: ІДЕОЛОГІЯ ТА ПОЛІТИКА. Неоконсерватизм – синтез ідей консерватизму і лібералізму. Типологія неоконсерватизму. Л.Шпет та його концепція «суспільства примирення». Політика урядів М. Тетчер («тетчеризм») та Р. Рейгана («рейганоміка»). Зовнішня політика урядів Г.Коля та А.Меркель. Г.Рормозер про небезпеку «нових правих».

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. СОЦІАЛІСТИЧНИЙ СТИЛЬ МИСЛЕННЯ.

ТЕМА 7. ОНТОЛОГІЧНІ, МІФОЛОГІЧНІ ТА УТОПІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛІЗМУ. Онтологічні корені соціалізму. Основні трактування поняття соціалізм. Соціалізм як ідея, світоглядна позиція та політичний рух. Ідеологема «експлуатація». Міфологізація політичних ворогів. Основні риси розвитку утопічного соціалізму. Антиісторизм – основна риса утопії. Концепт соціалізму та його парадигма.

ТЕМА 8. ТИПОВІ РИСИ СОЦІАЛІСТИЧНОГО СТИЛЮ МИСЛЕННЯ. Нерівність – головне соціальне зло. Ідея справедливості. «Справедлива доля для всіх». Приватна власність – причина соціальної нерівності. Соціалістичний принцип розподілу «за працею». Необхідність всеохоплюючого контролю у суспільстві. Принцип колективізму. Стремління до гармонії у образі життя і розвитку. Виховання – головна функція соціалістичної держави. Проблема свободи у соціалістичних вченнях. Віра у можливість досягнення гармонії між індивідуумом та суспільством, свободою та порядком. Внутрішня критика соціалізму.

ТЕМА 9. ПОЛІТИЧНА ТЕОРІЯ МАРКСИЗМУ. Про науковість «наукового соціалізму». Матеріалізм – філософська основа марксизму. Таємниця додаткової вартості. Матеріалістичне обґрунтування історії. Про марксистське розуміння свободи. Ревізія марксизму. Ідеологія та практика побудови соціалізму у СРСР. М.С.Горбачов та політика перебудови у СРСР. Перспективи марксизму.

ТЕМА 10. ЄВРОПЕЙСЬКА СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЯ. Концептуальна історія європейської демократії. Аналіз програм соціал-демократичних партій. Джерела та зміст ревізіонізму соціал-демократичної ідеології. Сучасні оцінки бернштейніанства. Революція чи реформа? Демократія – магістральна дорога до соціалізму. Аналіз концепцій «демократичного соціалізму», «етичного соціалізму», «християнського соціалізму».

ТЕМА 11. ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЇ: «НОВИЙ СОЦІАЛІЗМ». Т.Блер і радикальне програмно-ідеологічне оновлення лейбористської партії. Концепція «третього шляху» для Великобританії. Концепт СДПН «нова середина». Програмний документ «Європа: «Третій шлях», «Нова середина» 1999р. Е.Гідденс про концепцію «держави соціальних інвестицій» та «новий індивідуалізм». Глобалізація розвитку світу та науковий прогрес – шанс підвищити значимість власних зусиль кожної людини. Допомога лише тим, хто дійсно її потребує. «Освіта, освіта і ще раз освіта». Лідери європейської соціал-демократії про завдання вивчення досвіду розвитку демократії у США.

ТЕМА 12. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛІЗМУ У XXI СТОЛІТТІ. Виклики та імперативи 21 століття. Кліматичні зміни та проблема збереження екології. Ідеологія споживання та самообмеження. Проблема соціального контрасту у розвитку країн Півночі та

Півдня. Конфронтації комуністичного Китаю з ключовими державами світу. Загострення протиріч між Китаєм та США у сфері торгівлі та новітніх технологій. Уроки соціалізму у СРСР. «Ринковий соціалізм». Демократія постмодернізму. Чи є майбутнє у соціалізму?

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви модулів і тем		Кількість годин (денне відділення)				
	Назва	Усього годин	Лек. (год.)	Практ.з аняття	Інд. р-та	Сам. робота
Змістовний модуль 1						
T.1	Стиль політичного мислення: поняття, логіка, відчуття	10	2	2	2	4
T.2	Лібералізм: історичні витоки, типологія та концепції	10	2	2	2	4
T.3	Ліберальна ідея свободи та її концепції	10	2	2	2	4
T.4	Структурна модель ліберального мислення	10	2	2	2	4
Разом за змістовним модулем 1		40	8	8	8	16
Змістовний модуль 2						
T.5	Консерватизм: історичні витоки, типологія та концепції.	10	2	2	2	4
T.6	Неоконсерватизм: ідеологія та політика.	10	2	2	2	4
Разом за змістовним модулем 2		20	4	4	4	8
Змістовний модуль 3						
T.7	Онтологічні, міфологічні та утопічні аспекти соціалізму.	10	2	2	2	4
T8	Типові риси соціалістичного стилю мислення.	10	2	2	2	4
T9	Політична теорія марксизму.	10	2	2	2	4
T10	Європейська соціал-демократія.	10	2	2	2	4
T.11	Трансформації соціал-демократії: «новий соціалізм».	10	2	2	2	4
T.12	Проблеми розвитку соціалізму у XXI столітті.	10	2	2	2	4
Разом за змістовним модулем 3		60	12	12	12	24
Усього годин		120	24	24	24	48
						72

4.1 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви модулів і тем		Кількість годин (заочне відділення)				
Тема	Назва	Усього годин	Лек. (год.)	Практ. заняття	Індивід. робота	Сам. робота
Змістовний модуль 1						
T.1	Стиль політичного мислення: поняття, логіка, відчуття	9	1		3	5
T.2	Лібералізм: історичні витоки, типологія та концепції	10	1		4	5
T.3	Ліберальна ідея свободи та її концепції	10	1		3	6
T.4	Структурна модель ліберального мислення	9			3	6

Разом за змістовним модулем 1		38	3		13	22
Змістовний модуль 2						
T.5	Консерватизм: історичні витоки, типологія та концепції.	11	1		4	6
T.6	Неоконсерватизм: ідеологія та політика.	11	1		4	6
Разом за змістовним модулем 2		22	2		8	12
Змістовний модуль 3						
T.7	Онтологічні, міфологічні та утопічні аспекти соціалізму.	9			3	6
T.8	Типові риси соціалістичного стилю мислення.	10	1		3	6
T.9	Політична теорія марксизму.	10	1		3	6
T.10	Європейська соціал-демократія.	11	1		4	6
T.11	Трансформації соціал-демократії: «новий соціалізм».	10	1		3	6
T.12	Проблеми розвитку соціалізму у XXI столітті.	10	1		3	6
Разом за змістовним модулем 3		60	5	-	19	36
				-	40	70
Усього годин		120	10		110	

5. ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

	Теми	години
T.1	Основні концепції свободи у ліберальній теорії. Дж. Актон і Б. Констан про порівняння античної свободи зі свободою у буржуазно-ліберальній державі. Вклад Дж. Ст. Мілля у розвиток класичної ліберальної теорії свободи. Поняття свободи у вченні Г. Ф. Гегеля. І. Берлін про два розуміння свободи.	2
T.2	Персональні внески класиків ліберальної думки. Внесок Джона Локка у теорію лібералізму. Внесок Іммануїла Канта у ліберальний дискурс. Ліберальні студії Л. Хобхауса. Ф.Фукуяма про лібералізм та універсалізацію ліберальної ідеології.	2
T.3	Вчення класиків західноєвропейського консерватизму. К. Манхейм і С. Хантінгтон про консервативний стиль мислення. Параметри консерватизму в книзі Е. Берка про Велику французьку революцію. А. де Токвіль про закон наслідуваності.	2
T.4	Основні ідеї марксизму (за «Маніфестом Комуністичної партії» К. Маркса та Ф. Енгельса) та його ревізія у міжнародній соціал-демократії наприкінці XIX – поч. XX ст. Основні ідеї «Маніфесту»: - про класи та класову боротьбу в історії; - про буржуазну епоху та роль буржуазії в еволюції капіталізму; - про основне протиріччя капіталізму та неминучості соціалістичної революції; - про всесвітньо-історичну місію пролетаріату. Ревізія марксизму та міжнародна соціал-демократія наприкінці XIX – поч. XX ст.	2
T.5	Соціал-демократія Європи на сучасному етапі. Концептуальна історія	2

	європейської демократії. Лейбористська партія: «третій шлях» для Великобританії. Концепт СДПН «нова середина». Уроки краху соціалізму у СРСР. Досвід європейської соціал-демократії та її проблеми. Лідери європейської соціал-демократії. Чи є майбутнє у соціалізму в ХХІ столітті?	
Т.6	Реальна політика на прикладах класичних стилей мислення: порівняльний аналіз. Політика «Нового курсу» Ф.Рузвельта. Неоліберальна політика. Аналіз політики президентів США Б.Обами, Дж.Байдена. Неоконсервативна політика. Політика урядів М. Тетчер (“тетчеризм”) та Р. Рейгана (“рейганоміка”). Зовнішня політика урядів Г.Коля та А.Меркель.	2
Всього		24

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

- не передбачені

8. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ІНДЗ

Номер теми / Види завдань			
№	Назва теми / Види завдань	Інд. р-та	Сам р-та
Т. 1	Опрацювати рекомендовану літературу. Проаналізувати особливості стилів політичного мислення в межах ідеологічних світоглядів. Ознайомитися з прикладами міфомислення на індивідуальному та колективному рівнях. Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати співвідношення стилю мислення та моралі.	3	5
Т. 2	Опрацювати рекомендовану літературу. Проаналізувати ідеї та цінності класичного лібералізму. Підготувати есе на основі поглядів Ф.Фукуями. Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати моделі фінансування соціальної політики. 2) Скласти таблицю про персональні внески класиків ліберальної думки. Підібрати та вивчити матеріали про демократизацію політичної свідомості американців та їх політичної культури. Теми ІНДЗ: 1) Ознайомитися з книгою Т.Джеферсона «Автобіографія». 2) Підготувати есе про діяльність одного із батьків-засновників США (Т.Джеферсон, Дж.Вашингтон та ін.)	3	5
Т. 3	Проаналізувати зміст та значення ідеї свободи в історичному контексті. Виконати порівняльний аналіз ідей свободи та порядку. Підготувати есе на тему: «Правова рівність як рівна міра свободи для всіх». Теми ІНДЗ: 1) Ознайомитися з прикладами забезпечення прав людини в різних країнах (за вибором). 2) Ознайомитися з біографічними даними громадянських захисників прав людини (за вибором).	3	5
Т. 4	Проаналізувати розвиток демократичної ідеї в історичному контексті. Ознайомитися з особливостями функціонування соціальноорієнтованої ринкової економіки. Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати власне розуміння тези: «Свобода думки – умова для розвитку культури та науки». 2) Ознайомитися з принципами розбудови громадянського суспільства в Україні.	3	5
Разом за змістовним модулем 1		15	25
Т. 5	Опрацювати рекомендовану літературу. Проаналізувати основні положення книги Е.Берка «Роздуми про французьку революцію». Здійснити порівняльний аналіз базових цінностей консерватизму. Теми ІНДЗ: 1) Підготувати таблицю типологій консерватизму. 2) Проаналізувати приклади логіки консервативного мислення на прикладах власного спілкування з різними людьми.	3	5

Т. 6	Опрацювати основні концепції неоконсерватизму. Проаналізувати наукові праці Р.Дарендорфа. Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати ідеологію та політику прем'єр-міністра Великобританії М.Тетчер та Р.Рейгана. 2) Здійснити аналіз політики уряду А.Меркель.	3	5
Разом за змістовним модулем 2		15	25
Т. 7	Проаналізувати обґрунтування онтологічних коренів соціалізму. Вивчити основні трактування поняття соціалізм. Проаналізувати тезу «Антиісторизм – основна риса утопії». Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати ідеологічні міфи, що існували у СРСР. 2) Ознайомитися зі спогадами людей про соціалістичне буття у СРСР.	3	5
Т. 8	Проаналізувати ідея справедливості в історичному контексті. Визначте для себе необхідність всеохоплюючого контролю у суспільстві. Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати дієвість принципу колективізму у суспільному розвитку. 2) Визначте, за власною думкою, роль держави у вихованні людей.	3	5
Т. 9	Проаналізувати питання про науковість «наукового соціалізму». Проаналізуйте методологію матеріалістичного обґрунтування історії за К.Марксом. Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати політику перебудови соціалізму М.С.Горбачова. 2) Проаналізувати власний погляд на перспективи соціалізму.	3	5
Т. 10	Проаналізувати програми соціал-демократичних партій Європи (за вибором). Опрацювати зміст нової східної політики В.Брандта, причини загострення політичної ситуації у НДР восени 1989 р. та падіння Берлінської стіни. Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати концепцію «демократичного соціалізму» на прикладі подій «Празької весни» 1968р. 2) Добрати матеріали до політичного портрету Е.Бернштейна.	3	5
Т. 11	Опрацювати питання про концепцію «третього шляху» для Великобританії. Ознайомитися зі змістом програмного документу «Європа: «Третій шлях», «Нова середина» 1999р. Визначте який зміст вкладають європейські соціал-демократи у лозунг «Освіта, освіта і ще раз освіта». Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати досвід розвитку демократії у США. 2) Проаналізувати політику євроскептицизму.	2	5
Т. 12	Ознайомитися зі змістом ідеї побудови соціалізму з китайською специфікою. Проаналізувати політику соціал-демократичних партій Європи в екологічній сфері. Ознайомитися з проблемою соціального контрасту у розвитку країн Півночі та Півдня. Теми ІНДЗ: 1) Проаналізувати політику Китаю по розбудові простору Шовкового шляху та відношення до неї інших країн. 2) Аргументуйте відповідь на питання «Яке майбутнє є у соціалізму?»	2	5
Разом за змістовним модулем 3		5	15
Усього годин		35	65
		100	

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до лекцій, практичних занять;
- [2] – опрацювання лекційного матеріалу;
- [3] – самостійне опрацювання літератури та нормативно-правових актів, джерел;
- [4] – індивідуальне навчально-дослідне завдання: підготовка доповіді, реферату, презентації.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- СЛОВЕСНІ ТА НАОЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ (демонстрація презентацій, створення схематичних зображень, робота із веб-сайтами органів влади та управління, організацій).

- ПРАКТИЧНІ (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; аналіз практичних ситуацій (аналітичні розробки); метод проєктування).
- ІНТЕРАКТИВНІ методи навчання (під час лекційних, практичних занять).
- КОЛЕКТИВНЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ЗАВДАНЬ (колективне обговорення з використанням дискурсивних практик, виконання ІНДЗ, презентація виконаних ІНДЗ та результатів самостійної роботи).

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни застосовуються наступні методи навчання: словесний, наочний, практичний, які передбачають читання лекції, опрацювання нормативних актів, робота з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації. Засоби діагностики якості вищої освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Формами організації **поточного контролю** є:

- усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей;
- контроль виконання самостійної роботи та індивідуальних завдань;
- тестовий контроль проведення тестування студентів.

Програмою передбачено проведення періодичного контролю:

- тематичні колоквиуми.

Програмою передбачено проведення підсумкової модульної контрольної роботи:

- Модульний тестовий контроль за допомогою Google- form

Підсумковий контроль: іспит.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем, доповідь та демонстрація презентації	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 5

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання апарату і джерел.
	2-3 бали	Здобувач іноді бере участь у занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на заняттях; фрагментарні знання апарату і джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	4-5 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем: доповідь та	0 балів	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1-2 бал	Доповідь та презентація виконані самостійно, проте змістовний матеріал представлений описово, висновки формальні (або відсутні), тема не розкрита.

демонстрація презентації	3 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, висновки відповідають на завдання, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	4 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз достатній, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані висновки, тема загалом розкрита, презентація містить посилання на джерела.
	5 балів	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми розкрита, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, метод відповідає тематиці та задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні судження, підкріплені доказами, презентація містить посилання на джерела.
Контрольна робота за змістовними модулями	0 балів	Відповідь на запитання неправильна.
	5 балів	В контрольній роботі кожного з модулів по 5 запитань: 1 бал за кожну правильну відповідь.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль											загалом	Підсум-ий контроль	Сума балів	
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2					Змістовний модуль 3		80	Іспит	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
Контрольна робота за зміст-м модулем №1 (5 балів)					Контрольна робота за зміст-м модулем №2 (5 балів)					Контрольна робота за зміст-м модулем №3 (5 балів)		80	20	100
(1_ІНДЗ *1) =1					(1_ІНДЗ *2) =2					(1_ІНДЗ *2) =2				

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Робоча програма
- Силабус
- Лекційні презентації;
- Google-class; Google-test.

13. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття «стиль мислення».
2. Вплив культури на стиль політичного мислення.
3. Логіка стилю політичного мислення.
4. Ліберальна класика та політичні завдання лібералів в епоху буржуазних революцій.
5. Основні види та психотипи лібералізму.
6. Роль Дж.Ст.Мілля у подоланні кризи лібералізму та переході до лібералізму соціального.
7. Ідеї лібералізму у вченнях Т.Х.Гріна, Л.Т.Хобсхауса та Дж. Дьюї.
8. Концепція «держави загального благодіяння».
9. Р.Дарендорф, Г.Рормозер про соціальну державу та її проблеми.
10. Вчення Ф.Фукуями про лібералізм.
11. Права людини у ліберальній теорії.
12. Ліберальна ідея свободи та її концепції.
13. Ідеї свободи та порядку у ліберальній теорії.
14. І.Берлін про свободу як абсолютний принцип та відносну цінність у ліберальному світогляді.
15. Антитези свобода та необхідність у ліберальному вченні.
16. Л.Т.Хобсхаус про співвідношення держави як загальної волі з свободою індивідуума.
17. Право як гарантія свободи.
18. Структурна модель ліберального мислення.
19. Індивідуалізм як принцип розуміння та організації діяльності людини.
20. Раціоналізм як методологічний принцип ліберального мислення.
21. Індивідуалізм у концепціях Л.Мізеса та М.Фрідмана.
22. Ідея прогресу у структурі ліберального мислення.
23. Політична думка О.Токвіля.
24. У чому полягала принципова суперечка між ліберальними теоретиками Ф.Хайєком та Дж.Кейнсом?
25. Вчення класиків консерватизму Е.Берка та Ж.де Местра.
26. Основний мотив, принципи та риси консервативного стилю мислення.
27. К. Манхейм і С. Хантінгтон про консервативний стиль мислення.
28. О. де Токвіль про закон наслідуваності.
29. Критика індивідуалізму у консервативному дискурсі.
30. Як розуміють питання про приватну власність ліберали та консерватори?
31. Дайте критику з консервативної позиції соціалістичного ідеалу.
32. Основний мотив, принципи та риси соціалістичного стилю мислення.
33. Питання приватної власності в теорії соціалізму.
34. Політичне вчення марксизму.
35. К.Маркс про державу та її історичну долю.
36. Ф.Енгельс про розвиток соціалістичної теорії.
37. Внутрішня критика марксизму. Ревізіонізм Е.Бернштейна.
38. Концепція демократичного соціалізму.
39. Порівняльний аналіз ліберального та соціал-демократичного стилів мислення.
40. У чому відмінність між лібералами та соціалістами у підході до поняття «рівність»?
41. Сучасні трактування соціалістичної ідеї.
42. Перспективи соціалізму у XXI ст.

43. Складіть словник ключових понять лібералізму (не менше 12).
44. Складіть словник ключових понять консерватизму (не менше 12).
45. Складіть словник ключових понять соціалізму.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Баган О. Національні лідери Європи. Ідеологічні портрети. К.: Наш формат, 2011. 704 с.
2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Київ: ФАБУЛА, 2019. 288с.
3. Гайск Ф. Шлях до рабства. К.: Наш формат, 2022. 208 с.
4. Горбань Ю.А. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – початку XXI століть: навчальний посібник. – 4-те вид., перероб. і доп. Київ, 2012. 438 с.
5. Локк Дж. Два трактати про правління. К.: Наш формат, 2023. 312 с.
6. Олланд Ф. Уроки влади К.: Наш формат, 2019. 448 с.
7. Основи соціал-демократії. Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, 2013.
8. Романюк А.С. Історія західних політичних вчень: Політичні доктрини XX – початку XXI ст.: навчальний посібник. Київ: Знання, 2011. 255с.
9. Скрутон Р. Консерватизм. Запрошення до великої традиції. К.: Наш формат, 2022. 176 с.
10. Фукуяма Ф. Лібералізм і його протиріччя. К.: Наш формат, 2023. 152 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Анджемоглу Д., Роббінсон Дж. Чому нації занепадають? Походження влади, багатства і бідності. К.: Наш формат, 2022.-440 с.
2. Гентінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. К.: Наш формат, 2020.-448 с.
3. Жовтянська В. В.Функціонування і трансформації ідеологій у соціумі: теоретичний аналіз / Проблеми політичної психології: зб. наук. праць [ред. кол.: Л. А. Найдюнова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін.].К. : Міленіум, 2014. Вип. 1(15). С.23-34.
4. Від упорядників / Лібералізм: антологія / [упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. К. : Простір, Смолоскип, 2009. С. IX–X.
5. Волдрон Д. Теоретичні засади лібералізму / Лібералізм : антологія / [упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. К. : Простір, Смолоскип, 2009. С. 68–87.
6. Гедікова Н.П. Ідейні та політико-правові засади лібералізму : світовий досвід та українська практика (політологічний аспект) : [Монографія] / Н.П. Гедікова. Одеса : Оптім, 2009. 330 с. Кекес Д. Засадничі цінності лібералізму / Джон Кекес // Лібералізм: антологія / [упоряд. О. Мізес Л. Лібералізм у класичній традиції / Лібералізм: антологія / [упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. К. : Простір, Смолоскип, 2009. С. 3–19.
7. Проценко, В. Лісовий]. К. : Простір, Смолоскип, 2009. С. 111–133.
8. Коваленко В. Скандинавська модель: секрет успіху країн Північної Європи чи система, позбавлена майбутнього? (2021).
9. Новічкова О. Критика лівих ідеологій та її деконструкція в праці Реймона Арона «Опіум інтелектуалів» (1955) / Магістеріум. Політичні студії. 2014. Вип. 58.
10. Фергюсон Н. Цивілізація. Як Захід став успішним. К., 2017- 488 с.
11. Фішер К. Створено в Америці. Соціальна історія культури й характеру американців. Київ: Ніка-Центр, 2022. – 512с.
12. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції К.: Наш формат, 2018.-576 с.
13. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. К.: Наш формат, 2019.-608 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/ - електронна бібліотека Гумер.

<http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> - бібліотеки України і світу.

<http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

<http://odnb.odessa.ua/> - Одеська міська бібліотека.

<http://www.lib.onu.edu.ua/> - Наукова бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова.

<http://chitalka.info/pravoznavstvo.html> - бібліотека юридичних ресурсів.

<http://www.un.org/> - портал ООН.

<http://documents.un.org/> – Система офіційних документів Організації Об'єднаних Націй (Official Documents of the United Nations)

<http://www.case-ukraine.kiev.ua/> – Центр соціально-економічних досліджень (CASE).

<http://www.doaj.org/> – 2000 загальнодоступних закордонних електронних журналів.

<http://rzblx1.uni-regensburg.de/ezeit/> – електронна бібліотека журналів (Німеччина).

<http://rzblx1.uniregensburg.de/ezeit/fl.phtml?bibid=AAAAA&colors=1&lang=en¬ation=ALL> - англomовні електронні безкоштовні журнали.